

Raadsinformatiebrief

Onderwerp : Beantwoording raadsvragen PFAS
Aanleiding : Uitzending Zembla en concentraties PFAS in oppervlaktewater
Datum : 4 juli 2023
Portefeuillehouder : M. Japenga
Schrijver : Anne Cornel

Geachte leden van de gemeenteraad,

In deze raadsinformatiebrief geven wij een antwoord op de gestelde raadsvragen. Bij wijze van uitzondering hebben wij ook ons statement dat wij eerder met u deelden meegestuurd. Dit statement is na zorgvuldige afweging tot stand gekomen.

Statement college

Het college heeft zorgvuldig haar standpunt inzake dit dossier gewogen en opgesteld. Dit is ook met uw raad besproken voorafgaand aan de BIO Zuidelijk Havengebied. Ons statement luidt:

Het is confronterend om te zien welke impact de uitstoot van PFAS heeft op de omgeving, ook voor ons als gemeente. Deze stoffen horen niet thuis in het milieu, niet in ons water, niet in onze bodem, niet in ons voedsel én niet in ons zwemwater. Burgemeester Boersma: "Ik heb veel reacties gekregen van mensen die zich zorgen maken. Ik begrijp die zorgen. Buiten kijf staat dat het drinkwater veilig is en iedere dag gemonitord wordt. Ook het advies dat eerder is gegeven over het eten uit moestuinen is niet gewijzigd. Ik heb vandaag met meerdere instanties gesproken om zo snel als mogelijk duidelijkheid krijgen over de veiligheid van het zwemwater. In ieder geval is duidelijk geworden dat er nog geen normen zijn gesteld voor zwemwater als het gaat om deze stoffen. Er is geen advies voor sluiting van het zwemwater. De realiteit is wel dat de situatie in het Lammetjeswiel vandaag niet anders is dan gisteren. Er is geen advies voor sluiting. Wij vinden het belangrijk dat de inwoners en bezoekers aan het Lammetjeswiel toegang hebben tot alle beschikbare informatie en zelf een afweging kunnen maken. Alle informatie publiceren we op de website alblasserdam.nl/PFAS."

Geen sluiting Lammetjeswiel

Voor de veiligheid van bezoekers en vanwege de hygiëne kan de provincie als het gaat om oppervlaktewater dat aangewezen is als zwemgelegenheid, een zwemverbod instellen of een negatief zwemadvies afgeven. Er is nu geen gewijzigd zwemadvies gekomen van de provincie Zuid-Holland. Voor informatie kunt u bellen met de zwemwatertelefoon via telefoonnummer: 0800-9036. Ook kunt u kijken op de website www.zwemwater.nl.

Standpunt: "nul uit de pijp".

De uitstoot van PFAS moet naar nul en wel zo snel mogelijk. Deze stoffen horen niet thuis in het milieu. Het is niet voor niets dat wij ons samen met de provincie, de buurgemeenten, GGD, OZHZ, de waterschappen en de drinkwaterbedrijven hard om die uitstoot terug te dringen. Daarin zijn al grote stappen gezet. Maar dat gaat ons nog niet ver genoeg. Veel van de problemen waar we nu mee kampen komt door uitstoot uit het verleden. Dat onderstreept de noodzaak voor 'nul uit de pijp' en voor een verbod op PFAS.

Beantwoording raadsvragen CDA

1. Is het nog verantwoord te zwemmen in het Lammetjeswiel nu blijkt dat de concentratie PFOA een factor 250 boven de norm ligt en GenX en factor 6? Moeten we het Lammetjeswiel niet onmiddellijk sluiten met name voor kinderen?

De provincie Zuid-Holland is de verantwoordelijke partij voor de kwaliteit van het zwemwater in de provincie Zuid-Holland. Voor recreatieplas het Lammetjeswiel in Alblasserdam geeft de provincie geen negatief zwemadvies. De berichtgeving door Zembla is voor de provincie geen aanleiding het zwemadvies aan te passen. In april 2020 hebben wij u via een RIB geïnformeerd over onder andere de zwemwaterkwaliteit van het Lammetjeswiel. Het RIVM heeft zich daarin uitgesproken dat het water veilig wordt geacht om te zwemmen.

Omdat er geen norm voor zwemwater is, heeft Zembla vermoedelijk getoetst aan een nog niet door het Ministerie vastgestelde norm. Deze norm kan daarom nog wijzigen.

Daarom is nu geen sprake van het sluiten van het Lammetjeswiel. De realiteit is wel dat de situatie in het Lammetjeswiel vandaag niet anders is dan gisteren. Wij vinden het belangrijk dat de inwoners en bezoekers aan het Lammetjeswiel toegang hebben tot alle beschikbare informatie en zelf een afweging kunnen maken. Alle informatie publiceren we op de website alblasserdam.nl/pfas.

2. Zijn er cijfers bekend over de concentraties PFOA en GenX in de Alblas, de Lage en Hoge Boezem waar ook veel gezwommen wordt?

Het Waterschap Rivierenland monitort de waterkwaliteit in in ieder geval de Alblasserwaard. Het Lammetjeswiel is een monitoringspunt, de Lage en Hoge Boezem en de Alblas zijn dat niet. Het waterschap deelt de analyseresultaten op haar website.

3. Hoe zit het met de concentraties in sloten en andere oppervlaktewaters waar men vanuit sproeit voor moestuinen?

Er is, voor zover bekend, geen onderzoek gedaan naar de waterkwaliteit ter plaatse van de sloten die gebruikt worden voor de irrigatie van moestuinen. Er is wel eerder onderzoek uitgevoerd naar de bodemkwaliteit ter plaatse van de moestuinen. Daarnaast is er ook gewassenonderzoek uitgevoerd ter plaatse van moestuinen. De resultaten van deze onderzoeken zijn in 2022 met uw raad gedeeld. De adviezen voor het consumeren van groente en fruit uit eigen (moes)tuin zijn gebaseerd op dit onderzoek. Het advies luidt dat in Alblasserdam uit de (moes)tuin gegeten kan worden. Dit onderzoek is in samenwerking met het RIVM uitgevoerd. Doordat onderzoek is uitgevoerd naar de gewassen is de blootstellingsroute van irrigatiewater hierin meegenomen.

Voor het gehele onderzoek, zie <https://www.rivm.nl/publicaties/risicobeoordeling-pfas-moestuingewassen-dordrecht-papendrecht-sliedrecht-molenlanden>.

4. Zijn cijfers over concentratie PFOA en GenX in ons oppervlaktewater (met name in het Lammetjeswiel) nooit bekend geweest bij de gemeente Alblasserdam?

De analyseresultaten van PFOA, PFOS en GenX zijn regelmatig gedeeld met Alblasserdam. Naar aanleiding van deze resultaten is het RIVM in 2019 verzocht om een uitspraak te doen over de zwemwaterkwaliteit. Maart 2020 heeft het RIVM een advies gegeven over risicogrenswaarden voor PFOA, PFOS en GenX in zwemwater en vis.

Op basis van dit advies heeft het Waterschap Rivierenland geconcludeerd dat ter plaatse van de in de Alblasserwaard aangewezen zwemwateren (bijvoorbeeld het Lammetjeswiel) veilig kan worden gezwommen. In mei 2020 bent u door middel van een raadsinformatiebrief op de hoogte gebracht van de publicatie van het RIVM en het advies van het waterschap (zie bijlage 2).

5. Waarom heeft het Waterschap Rivierenland, wat blijktbaar al metingen verricht sinds 2018, wel Chemours over haar bevindingen ingelicht en niet onze gemeente laat staan haar ingezetenen, wij allemaal dus?

Het is aan het waterschap om hun onderzoeksresultaten te delen. Het waterschap heeft de analyseresultaten passief gedeeld op haar website. Het is ons onbekend waarom de bevindingen wél aan Chemours zijn voorgelegd en niet aan onze gemeente.

6. Gaan we zo snel mogelijk maatregelen nemen om deze vervuiling met name in het Lammetjeswiel op te ruimen?

PFOA en Gen X zijn als PFAS chemicaliën onderdeel van de zogenaamde forever chemicals. Dit zijn stoffen die nagenoeg niet afbreekbaar zijn en een mobiel karakter hebben. Uit de verschillende onderzoeken die tot op heden zijn uitgevoerd blijkt dat PFAS in alle milieucompartimenten (bodem, lucht, water) aanwezig is. Dit zorgt ervoor dat het vrijwel onmogelijk is om deze verontreiniging te saneren uit het Lammetjeswiel. De nieuwe situatie zal door onder andere uitspoeling uit de bodem en aanvulling uit het grondwater, snel opnieuw verontreinigd raken. Er is nog geen bewezen saneringstechniek die PFAS daadwerkelijk kan verwijderen.

7. Stelt de gemeente Alblasserdam DuPont/Chemours aansprakelijk voor alle kosten van sanering van ons zwem en oppervlaktewater en de gevolgschade voor onze gezondheid van onszelf en van onze kinderen en kleinkinderen?

In 2018 hebben de gemeenten Dordrecht samen met Papendrecht en Sliedrecht en later Molenlanden Chemours en DuPont aansprakelijk gesteld. Deze procedure loopt op dit moment nog steeds. Alblasserdam heeft gevraagd om hierbij aan te sluiten, maar dat bleek om technische redenen niet mogelijk. Het college heeft in 2022 in een aparte brief Chemours en DuPont aansprakelijk gesteld en de verjaring van deze daad gestuit. Op korte termijn wordt door de rechter een uitspraak gedaan in de zaak tussen de vier gemeenten en Chemours/Dupont. Dit betekent dat Alblasserdam –na een gunstige uitspraak van de rechter- nog steeds de mogelijkheid heeft om deze firma's aansprakelijk te stellen en dat er in principe geen sprake kan zijn van verjaring.

8. Worden mensen met moestuinen, volkstuincomplexen en het pas aangelegde voedselbos gewaarschuwd voor mogelijke gevolgen van consumptie van eigen teelt?

Eerder is het advies over het eten van groente en fruit uit eigen (moes)tuin gedeeld. Zie de beantwoording van vraag 3, dit advies verandert niet.

Beantwoording raadvragen PVDA

Metingen door het waterschap Rivierenlanden (hierna te noemen "het waterschap")

1.1. *Waarom vernemen wij de resultaten van de metingen van oppervlakte water via de pers?*

Het waterschap is waterkwaliteitsbeheerder. Dat betekent dat zij verantwoordelijk is voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Primair is het meten en toetsen van de waterkwaliteit dus een taak van het waterschap. De resultaten zijn regelmatig gedeeld met de gemeente. Het waterschap heeft de meetresultaten wel altijd gedeeld op haar website.

Wij hebben u in mei 2020 door middel van een raadsinformatiebrief (zie bijlage 2) op de hoogte gebracht van de publicatie van het RIVM en het advies van het waterschap omtrent zwemmen in oppervlakte water in Alblasserdam. In de uitzending van Zembla wordt getoetst aan normen voor oppervlaktewater die nog niet zijn vastgesteld. Deze normen zijn strenger dan de huidige normen.

1.2. *Heeft het waterschap de plicht om de resultaten van hun metingen te melden aan de gemeenten waar de meting is verricht, zeker als blijkt dat de meting bijzonder hoog is.*

Het waterschap heeft als waterkwaliteitsbeheerder niet de verplichting om gegevens actief te delen. De kwaliteit van het water is immers haar verantwoordelijkheid. Als blijkt dat er normen worden overschreden, dan is dit –formeel gezien– nog steeds een taak van het waterschap.

Op het moment dat er sprake is van maatschappelijke onrust is het natuurlijk wel verstandig om deze gegevens te delen, maar er is geen sprake van een verplichting.

1.2.1. *Kunnen deze niet door de gemeente periodiek worden opgevraagd?*

Dit wordt al gedaan.

1.2.2. *Is er wel een plicht deze te melden aan de omgevingsdienst? (OZHZ)*

Nee, er is geen sprake van een verplichting om deze gegevens te delen. Het waterschap is bevoegd gezag. Op het moment dat er sprake is van overschrijdingen is het natuurlijk wel verstandig om als gemeente deze gegevens met de OZHZ te delen, maar er is geen sprake van een verplichting.

1.2.3. *Is er een regel / wettelijke /verplichting resultaten met een verontrustend karakter wel te melden?*

Er is ons geen wettelijke plicht bekend. Vanuit de gedachte dat we samen één overheid zijn is vanuit dat kader het altijd goed om elkaar te informeren.

1.2.4. *Is de gemeente Alblasserdam in het bezit van de meting waarvan in het artikel melding wordt gemaakt. Graag bij de beantwoording voegen.*

We weten niet welke analyseresultaten gebruikt zijn voor de Zembla uitzending. Wij hebben de beschikking over de resultaten die op de website van het waterschap zijn gedeeld. Inmiddels is bij Zembla nagevraagd welke gegevens gebruikt zijn. Zodra wij beschikken over deze gegevens word u op de hoogte gesteld.

1.2.5. *Waarom is deze niet eerder met de raad gedeeld?*

We weten niet welke analyseresultaten gebruikt zijn voor de Zembla uitzending. In april 2020 zijn met u de analyseresultaten van het rapport van het RIVM ten aanzien van ons zwemwater gedeeld via een RIB (zie bijlage 2).

1.2.6. Zijn er meerdere metingen van het waterschap bij de gemeente bekend? Hoe zijn hier de resultaten van? Metingen van de laatste 3 jaar graag bij de beantwoording voegen.

De resultaten die op de website van het waterschap zijn gedeeld, zijn in de bijlage bijgevoegd. U kunt de rapportages t.a.v. de metingen raadplegen en downloaden op <https://www.waterschaprivierenland.nl/pfas-in-het-beheergebied-van-waterschap-rivierenland>.

1.2.7. Geven de metingen voldoende aanknopingspunten om te bepalen wie de vervuiling heeft veroorzaakt?

In algemene zin zijn PFOA en GenX stoffen die door DuPont en Chemours zijn gebruikt in hun productieproces. PFOS en PFAS zijn stofgroepen die niet te relateren zijn aan een specifiek bedrijf.

OZHZ

2.1. Welke milieuvervuiling, (Chemische verbindingen, geluid, licht, straling etc) worden door de OZHZ gemeten en aan de gemeente met regelmaat gerapporteerd?

OZHZ houdt namens de provincie en gemeenten toezicht op bedrijven in de regio. Zij rapporteert hierover in haar jaarverslag. Dit jaarverslag wordt u jaarlijks toegezonden. Als er onderzoeksresultaten zijn die een actie behoeven van de gemeente, dan worden deze gedeeld en besproken. De laatste jaren is regiobreed onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van PFAS in verschillende milieucompartimenten. Indien deze onderzoeken relevante resultaten voor de gemeente Alblasserdam bevatten, dan zijn deze met u gedeeld en voorzien van een duiding in een raadsinformatiebrief, zoals het "Bodemonderzoek diffuus lood in de bodem van volkstuinten" uit oktober 2020 en "PFAS in de grond en water in moestuinten in de gemeenten Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht en Molenlanden" uit januari 2023.

2.2. Zit het oppervlaktewater in hun pakket aan taak deze te meten en te rapporteren?

Nee, dit is een taak van het Waterschap.

2.2.1. Zo Nee: voor wie is deze taak nog meer dan alleen het waterschap?

N.v.t. (zie antwoord 2.2)

Alblasserdam

3.1. Wat worden de acties om de veiligheid en gezondheid van de Alblasserdammers te waarborgen?

In dit dossier is op dit moment al sprake van intensieve samenwerking in de keten, zoals met de NVWA, provincie Zuid-Holland, GGD, verschillende gemeenten, RIVM, ministeries, OZHZ en expertisecentrum PFAS. Elke partij heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid. Deze verantwoordelijkheden komen bij elkaar tijdens een ambtelijk overleg dat periodiek plaatsvindt. Indien relevant worden de bevindingen besproken in het portefeuillehoudersoverleg met de wethouder en waar nodig wordt uw raad geïnformeerd middels een RIB. Daarnaast hebben wij er bij de provincie op aangedrongen de normen op te vragen bij het RIVM.

3.2. Worden in de maatregelen alle gevaren mee genomen, zoals: Voedselveiligheid van de veebedrijven, landbouw en (volks) tuinen, veiligheid voor recreanten op en in het water, veiligheid van recreëren in de diverse gebieden, kades en wielen?

Deze risico's worden gezien en hier wordt actie op ondernomen. Hierbij zijn verschillende instanties betrokken. Deze instanties staan nauw met elkaar in contact. De keten bestaat onder andere uit NVWA, provincie Zuid-Holland, GGD, verschillende gemeenten, RIVM, ministeries, OZHZ en expertisecentrum PFAS. Inmiddels zijn er onderzoeken uitgevoerd naar gewassen, bodem, grondwater enzovoorts, maar er moet ook nog veel onderzocht worden. Zodra onderzoeksresultaten bekend zijn worden deze met u gedeeld, zoals bijvoorbeeld het rapport "Risicobeoordeling van PFAS in moestuingewassen uit moestuinen in de gemeenten Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht en Molenlanden" van het RIVM uit september 2022.

3.3. Zijn er evenementen die nu niet door kunnen gaan. Denk aan de activiteiten rond braderieën en andere evenementen.

Nee, op dit moment is hier geen sprake van.

3.4. Wat zijn de acties die de gemeente Alblasserdam nu en verder in het jaar gaat ondernemen om het zwemwater te monitoren?

De monitoring door het waterschap blijft plaatsvinden, minstens tweemaal per jaar, en blijven wij ambtelijk en bestuurlijk volgen. Er vindt intensief overleg plaats tussen de verschillende betrokken partijen. Het waterschap heeft het RIVM verzocht om een uitspraak te doen over zwemwaterkwaliteit.

3.5. Wat zijn de acties om de vervuiler van de aangetroffen vergiftiging van ons oppervlakte water verantwoordelijk te stellen voor de kosten die deze vervuiling zal veroorzaken op het niveau van het ambtelijk regelen, de bijeenkomsten organiseren, eventueel plaatsen van waarschuwingsborden, het nemen van meer metingen etc.

Alblasserdam heeft in 2022 Chemours en DuPont aansprakelijk gesteld en verjaring gestuit. Op dit moment is het wachten op een uitspraak van de rechter in de zaak die de gemeentes Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht en Molenlanden hebben aangespannen. In september volgt een uitspraak in deze zaak. Daarna wordt besloten op welke wijze de aansprakelijkheid wordt doorgezet door de gemeente Alblasserdam. Hierover wordt u nader geïnformeerd.

3.6. Bent u bereid om nog voor het zomer reces een BIO te organiseren over dit onderwerp, hierbij het Waterschap en OZHZ op het hoogste niveau uit te nodigen.

Het college is bereid om een werkbijeenkomst te organiseren over dit onderwerp, waarbij wij samen met betrokken partijen de raad kunnen bijpraten over dit onderwerp. Echter, voor een goede BIO is het gewenst om meer duidelijkheid te hebben over de normen en hoe deze zich verhouden tot zwemwater. Het RIVM gaat hier met spoed mee aan de slag, maar heeft deze gegevens niet vóór het zomerreces gereed.

Ook verwachten we eind september een uitspraak van de rechtszaak die de gemeente Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht en Molenlanden hebben aangespannen tegen Chemours/DuPont. De uitspraak geeft ons handvatten voor een handelingsperspectief ten opzichte van het juridische spoor. Tot slot is het niet realistisch om voor het zomerreces de juiste mensen om tafel te krijgen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

de secretaris
S. van Heeren

de burgemeester
J.W. Boersma